

Milla Miettinen, Mira Pihlman

Huumeita käyttävän nuoren stigman vähentäminen

Opiskelumateriaali Metropolian AMK hoitotyön opiskelijoille

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

Sairaanhoitotyön tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

9.12.2024

Tiivistelmä

Tekijät:	Milla Miettinen, Mira Pihlman
Otsikko:	Huumeita käyttävän nuoren stigman vähentäminen. Opiskelumateriaali Metropolian hoitotyön opiskelijoille.
Sivumäärä:	27 sivua + 1 liitettä + Opiskelumateriaali 15 sivua + 2 tehtävää
Aika:	9.12.2024
Tutkinto:	Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto
Tutkinto-ohjelma:	Sairaanhoitotyöntutkinto-ohjelma
Ohjaaja:	Lehtori, Kari Hyvärinen

Stigma on kielteinen mielikuva sairaudesta, taustasta, toiminnasta tai olemuksesta. Stigma ilmenee syyllistämisenä, syrjintänä, ennakkoluuloina ja epäoikeudenmukaisuutena. Huumeidenkäyttäjät kokevat stigmaa tavallisessa arjessaan ja se näkyy huonona kohteluna ja vaikeuttaa hoidonsaantia.

Opinnäytetyön tarkoitus on nuoren huumeita käyttävän stigman vähentäminen ja kohtaaminen hoitajana. Tavoitteena on, että jo hoitotyön opiskelija tietää päihderiippuvuuden ja stigman pääpiirteet sekä tiedostaa haasteet huumeita käyttävän nuoren hoidossa ja empaattisen kohtaamisen merkityksen.

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä, jossa teimme opiskelumateriaalin Metropolian ammattikorkeakoulun hoitotyön opiskelijoille kuvailevan kirjallisuuskatsauksemme pohjalta. Toiminnallisesta opinnäytetyöstä tehtiin sopimus Metropolian ammattikorkeakoulun kanssa. Opinnäytetyön tuotoksena on luotu opiskelumateriaali ja tehtävät rakennettiin Moodle alustalle.

Opinnäytetyössä on tietoa nuorten päihdehäiriöstä ja riippuvuudesta, hoidosta ja sen tavoitteista. Keskityimme tietoisuuden lisäämiseen ja kohtaamiseen sekä sen merkitykseen stigman ja syrjinnän vähentämisessä. Rajasimme työssämme nuorten iän alle 25 vuotiaisiin nuoriin.

Stigman vähentäminen on tärkeää nuorten ja omaisten keskuudessa sekä hoitotyössä. Stigmaa voi vähentää tietoisuuden lisäämisellä, kohtaamisella ja vertaistukiryhmillä. Tietoisuuden lisääminen jo opiskeluaikana vahvistaa ammatillista osaamista hoitotyössä ja lisää tasa-arvoista kohtelua. Median antamalla mielikuvalla voidaan vaikuttaa paljon ihmisten käsitykseen huumeita käyttävistä nuorista. Aiheeseen liittyvät kokemukset ja tunteet ovat henkilökohtaisia ja olisikin tärkeää, että tutkimuksia aiheesta tehtäisiin enemmän.

Avainsanat: stigma, huumeet, nuoret, kohtaaminen, opiskelumateriaali

Tämän opinnäytetyön alkuperä on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

Abstract

Authors: Milla Miettinen, Mira Pihlman
Title: How to decrease to stigma of a young people with drug problems.
Study material for nursing students.
Number of Pages: 27 pages + 1 appendices
Studying material 15 pages + 2 study assignment
Date: 9.12.2024
Degree: Bachelor of Health Care
Degree Programme: Nursing
Instructor: Kari Hyvärinen, Senior Lecturer

Stigma is a negative image of a disease, background, activity or essence. Stigma manifests as blame, discrimination, prejudice and injustice. Drug users experience stigma in their normal everyday life and it shows up as abuse and makes it difficult to get treatment.

Purpose of the thesis is to reduce the stigma of young people who use drugs and encounter them as a nurse. Aim of the thesis is for the students to know the main features of drug addiction and stigma. Moreover, to be aware of the challenges in the treatment of young people who use drugs and the importance of empathetic encounter.

The thesis was implemented using descriptive literature review as a functional thesis, in which we created study material for nursing students at Metropolia University of Applied Sciences. The study material is based on our literature review. We made contract with Metropolia University of Applied Sciences for the functional thesis. The work was carried out on Moodle, where the student completes the tasks after completing the study material.

In our thesis we focus on substance abuse and addiction among young people, treatment and its goals. We focused on raising awareness and encounter and its importance in reducing stigma and discrimination. In our thesis we limited the age of young people to those under 25 years old.

As a conclusion, reducing stigma is important among young people, their next of kind and also in nursing work. Stigma may be reduced by raising awareness, meeting and peer support groups. The image given by the media can highly influence people's perception of young drug users. Increasing awareness during studies strengthens professional competence in nursing work and increases equal treatment. The experiences and feelings related to the subject are personal and it would be important to do more research on the subject.

Keywords: stigma, drugs, youngster, encounter, studying material

The originality of this thesis has been checked using Turnitin Originality Check service.

1	Johdanto	1
2	Teoreettiset lähtökohdat ja keskeiset käsitteet	2
2.1	Nuoret päihteidenkäyttäjät ja riippuvuus	2
2.2	Stigma	4
2.2.1	Stigma hoitotyössä	4
2.2.2	Stigma omaisten keskuudessa	5
3	Työn tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset	6
4	Opinnäytetyön toteuttaminen	6
4.1	Menetelmän kuvaus	6
4.2	Tiedonhaku	7
4.3	Aineiston analyysi	9
5	Nuoren stigman vähentäminen	9
5.1	Miten nuoren stigmaa voidaan vähentää	9
5.2	Tietoisuuden lisääminen	10
5.3	Kohtaaminen	10
5.4	Vertaistukiryhmät	11
5.5	Hoitopolku ja korvaushoito	12
6	Opiskelumateriaali	13
7	Pohdinta	14
7.1	Tuotetun materiaalin tarkastelua	14
7.2	Johtopäätökset ja kehittämissuhteet	15
7.3	Ammatillinen kasvu	16
7.4	Eettisyys ja luotettavuus	16
	Lähteet	19
	Liite 1. Artikkelitaulukko	1

1 Johdanto

Stigma tarkoittaa kielteistä mielikuvaa ihmisestä taustan, toiminnan, olemuksen tai sairauden vuoksi ja sille on tyypillistä, ettei sen ylläpitämiä rakenteita tunnisteta ja myönnetä. Ihminen voi myös kokea stigmaa omista oikeuksistaan ja mahdollisuuksistaan. Tällaista kutsutaan sisäistetyksi stigmaksi, joka on erityisen haitallista, sillä ihminen voi silloin esimerkiksi jättää hoitonsa ja tavoitteensa kesken ja vältellä sosiaalisia kontakteja. (THL 2024.)

Jokaisen ihmisen pitäisi kokea elämäntilanteestaan riippumatta hyvää ja tasa-arvoista kohtelua. Stigma vaikuttaa päihteidenkäyttäjien keskuudessa kielteisesti monessa asiassa ja se voi estää avun saantia ja hoitoon hakeutumista. Huumeidenkäyttäjät kokevat ennakkoluuloja ja syrjintää ihan tavallisissa arjen toiminnoissa, kuten opiskelussa, työelämässä, kanssakäymisessä ja palveluissa. (A-klinikkasäätiö 2023.) Suomalaisista neljä viidestä välttelee huumeongelmaisia naapureita. (THL 2024). Stigma näkyy myös mielenterveys- ja päihdetyössä; työtä ei arvosteta ja se näkyy resursseissa. Asenteissa on tapahtumassa kehitystä myönteisempään suuntaan, mutta sen tukemista tarvitaan edelleen. Tietoa ja suvaitsevaisia palveluita pitäisi lisätä siten, että kieltoja olisi vähemmän ja keskityttäisiin enemmän itse sairauden hoitoon. (A-klinikkasäätiö 2023.)

Halusimme tehdä opinnäytetyön nuorten ja nuorten aikuisten, alle 25-vuotiaiden huumeita käyttävän nuoren stigmasta, koska mielestämme tietoisuutta pitää lisätä tästä tärkeästä ja ajankohtaisesta aiheesta. Haluamme myös edistää omalta osaltamme huumeisiin liittyvää keskustelukulttuuria avoimemmaksi ja empaattisemmaksi.

Opinnäytetyö koostuu sekä kirjallisuuskatsauksesta, että opiskelumateriaalista Metropolian AMK hoitotyön opiskelijoille. Haluamme, että hoitotyön opiskelijoille painotettaisiin jo opiskeluaikana kohtaamisen merkitystä päihteitä käyttävän nuoren kanssa. Opiskelumateriaalissa haluamme lisätä tietoa stigmasta, jotta huumeita käyttävän nuoren ja hänen läheisensä kohtaaminen olisi heille merkityksellistä ja toisi tunteen, että heitä ei syrjitä.

2 Teoreettiset lähtökohdat ja keskeiset käsitteet

Yhteiskuntaa kuormittavat päihde- ja riippuvuushaitat ja ne lisäävät eriarvoisuutta, niin käyttäjissä, kuin heidän läheisissään. Haittojen ehkäisy on ihmisarvoja kunnioittavaa ja järkevää myös taloudellisesti. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2021:17.) Perustuslain mukaan väestön terveyttä pitää edistää ja huolehtia riittävästä sosiaali- ja terveyspalveluista riippumatta taustoista. (Finlex 2010.)

Tällä hetkellä nuorten keskuudessa huumeiden käyttö on sallivampaa kuin ennen. Nuoret kertovat huumeiden hankkimisen olevan helppoa sosiaalisen median kautta. Asenteissa on tapahtunut myös muutosta. Ennen ajateltiin, että huumeita käyttävillä nuorilla menee huonosti kotona ja että se on syynä huumeiden käyttöön. Nykyään huumeidenkäyttö on enemmänkin arkipäivää ja sallivampaa, eivätkä nuoret pidä huumeita niin vaarallisena ja ajattele siinä olevan riskejä. (THL 2023b.) Nuoret käyttävät usein terveydenhuollon palveluita ennen kuin saavat päihdehoitoa. Tällöin olisi tärkeä tunnistaa tai havaita nuoren terveyttä ja kehitystä haittaava päihteiden käyttö. Häkkinen & Niemelä & Väänänen havaintojen mukaan täysi-ikäisyyden saavuttaneet vieroitushoitoon tulevat nuoret ovat entistä huonommassa kunnossa ja käyttömäärät ovat suurempia. Sekapäihdekäyttömäärät aiheuttavat myrkytyksiä ja lisäävät huumemyrkytyskuolemia, niin alaikäisillä kuin alle 25 - vuotiaillakin. (Häkkinen & Niemelä & Väänänen 2022;138(2):181–186.)

Stigma on ollut vähenemään päin, mutta silti sen vähentämiseen on edelleen iso tarve. Vuodesta 1992 on selvitetty suomalaisten asenteita, viimeksi vuonna 2022. Käytön rangaistavuudesta ollaan valmiita luopumaan noin kolmanneksen osalta suomalaisista. Käyttöhuoneita kannatetaan ja korvaushoitolääkkeiden käyttöä suosii jo enemmistö. (A-klinikkasäätiö 2023.)

2.1 Nuoret päihteidenkäyttäjät ja riippuvuus

Huumeriippuvuus on krooninen sairaus ja sille on tyypillistä toleranssin kehittyminen ja tarve saada lisää huumetta. Kemialliset muutokset tapahtuvat aivojen välittäjäaineissa. Erityisesti dopamiinilla on merkittävä tehtävä addiktion kehittymisessä. Se toimii mielihyvän hermostollisena vastineena. Huumeet aiheuttavat mielihyvän tunnetta ja aivot yhdistävät huumeiden käytön positiivisiin kokemuksiin.

Hermoston sopeutuessa huumeeseen, elimistö on fyysisesti riippuvainen ja vaatii huumeiden käytön jatkamista toimiakseen normaalisti. Fyysisen riippuvuuden lisäksi huumeiden käytöllä on myös psyykkisiä vaikutuksia. Ne näkyvät riippuvuudessa niin, että ihminen sosiaalisista ja terveydellisistä huolista riippumatta käyttää huumeita. (Kiianmaa & Salaspuro & Seppä 2003: 110–119.)

Päihdehäiriöitä on noin 5–10 prosentilla nuorista, joilla ainakin 80 prosentilla esiintyy erilaisia mielenterveyshäiriöitä, kuten tarkkaavaisuushäiriöitä- ja ahdistuneisuushäiriöitä. Päihdehäiriöistä on nuorelle psyykkisiä ja sosiaalisia haittoja myös aikuisuudessa ja on yhteydessä itsetuhoiseen käytökseen. Päihdehäiriön syntyyn on useita tekijöitä, kuten perinnölliset tekijät, vanhempien päihteidenkäyttö, vanhempien mielenterveysongelmat, etäiset välit, heikko sosioekonominen asema ja heikot epämääräiset rajat. Myös asuinympäristön rikollisuus, päihteet ja kaveripiirin huumemyöntyvyys voivat olla altistavia tekijöitä. Lapsella esiintyvät impulsiivisuus, käytöshäiriöt, heikko itsehallinta ja aggressiivisuus voivat ennustaa myöhemmin päihdehäiriöitä, kun taas älykkyys, ongelmienratkaisutaidot, usko kykyihinsä, positiivinen temperamentti ja positiivinen kasvuympäristö näyttävät suojaavan nuorta päihdehäiriöiltä. (Havio & Inkinen & Partanen 2009:167–168.)

Usein nuoret kokeilevat huumeita mielenkiinnosta tai kaveriporukan hyväksyntää hakien, jonka jälkeen on satunnaiskäyttöä tilaisuuden tullen. Kun tämä toistuu, tulee käytöstä helposti tapa käyttää huumeita tietyissä tunnetiloissa, viikonloppuisin, juhliessa, lomilla. Pikkuhiljaa käytöstä tulee ongelmia rahan suhteen tai ihmissuhteissa ja se voi näkyä myös terveysongelmina. Kun käyttöjaksot pidentyvät ja käyttöä ei enää hallita, on kehittynyt riippuvuus. (Mielenterveystalo.fi.) Nuorten ensimmäiset päihdekokeilut ovat aivoissa olevan palkkiojärjestelmän vuoksi herkempiä reagoimaan kuin aikuisten ja tuottavat siksi nopeasti mielihyvän tunnetta. Tämä kemikaaleista johtuva mielihyvän tunne on hyvin lyhytaikaista ja tämän vuoksi voi herkemmin johtaa tiheämpään ja säännöllisempään käyttöön. Käyttömäärät voivat tässä vaiheessa kasvaa suuriksi. Lisääntyneet käyttömäärät ja sekakäyttö yhdessä voivat johtaa suurentuneeseen myrkytysriskiin. (Häkkinen & Niemelä & Väänänen 2022;138(2):181–186)

Nuorille ja aikuisille käytetään samoja päihdehäiriöiden kriteereitä, koska nuorille ei ole omia. Jotta ICD-10 diagnoosi voidaan tehdä, pitää päihteidenkäytön olla lyhytaikaisena toistuvaa ja jatkuvana vähintään kuukauden verran. Diagnosoinnissa tarkastellaan vuoden aikaista päihteidenkäyttöä. (Häkkinen & Niemelä & Väänänen 2022;138(2):181–186.)

2.2 Stigma

Stigma on kielteinen mielikuva jostakin sairaudesta, taustasta tai olemuksesta, joka liitetään ihmiseen tämän taustan vuoksi. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2023). Stigma voi esiintyä syyllistämisenä, syrjintänä, ennakkoluuloina ja epäoikeudenmukaisuutena ihmistä kohtaan. Tämä vaikuttaa niin kohteena olevaan ihmiseen kuin hänen läheisiinsäkin. Stigman ylläpitäviä rakenteita ei aina tunnisteta ja tunnusteta ja se vaikuttaakin usein esimerkiksi tietyille asiakasryhmille tehtyihin palveluihin. (THL 2024.)

Ihmisen hyvinvointia ja turvallisuutta uhkaavat useat taustatekijät, kuten heikko taloustilanne ja sosiaalisten verkostojen puute. Usein vastikkeellinen seksi on juuri heikommassa asemassa olevien ihmisten ainoa vaihtoehto, jolla turvata edes jonkinlainen vakaus elämässä. Haavoittuva asema yhteiskunnassa kasvattaa myös riskiä rahoittaa huumeiden käyttöä myymällä seksiä. Päihdemaailmassa seksiä myyvän asema on heikko ja ihminen voi kokea häpeää ja syyllisyyttä ja elää kaksoisstigman varjossa, jossa omien valintojen ja ihmisoikeuksien puolustaminen vaikeaa. (Päihdelinkki 2021.) Päihteidenkäyttöön liitetään vahvaa stigmaa, jonka vuoksi heidän kanssaan ei haluta olla tekemisissä. Se vaikeuttaa palveluiden saantia, aiheuttaa syrjintää ja huonoa kohtelua työssä, asumisessa ja opiskeluissa. (Jurvanen & Rissanen 2021.)

2.2.1 Stigma hoitotyössä

Vaikka stigma on viime vuosina vähentynyt, niin edelleen päihdeongelmiin ja riippuvuuksiin liittyy paljon ennakkoluuloja. Työssä on turvattava perus- ja ihmisoikeudet, koska kaikilla on oikeus hyvään elämään ja yhdenvertaisiin palveluihin. Ammattilaisen osaamiseen kuuluu ymmärrys häpeäleimasta ja sen vaikutuksesta potilaaseen ja omaiseen. (THL 2023a.) Hoitotyössä koulutuksella on suuri merkitys ja stigmaa esiintyy henkilöstöllä esimerkiksi käytöksessä nimittelynä ja potilaiden pallotteluna hoidossa, mutta myös rakenteellisesti niin, että päihde- ja mielenterveysongelmat hoidetaan erillään toisistaan. Ennakkoluulojen vuoksi päihdeongelmaisen oikeudet ovat usein toissijaisia ja palvelut eivät yllä lain vaatimalle tasolle. (Virolainen 2021a.)

Vuonna 2019–2020 Bostonissa on tehty kvalitatiivinen tutkimus avohoidossa olevien nuorten aikuisten leimauskokemuksista. Tutkimukseen osallistui 20 iältään 18–29-vuotiaista nuorta aikuista, joilla oli kokemusta metadoni korvaushoidosta. Tutkimuksessa selvisi, että he kokevat voimakasta stigmaa useiden henkilöiden toimesta, jotka ovat voineet vaikuttaa heidän hoitopäätöksiinsä. Sosiaalinen ympäristö ja perheenjäsenten uskomukset vaikuttavat merkittävästi varsinkin nuorten kohdalla hoitoon sitoutumiseen.

Tutkimuksessa nuoret aikuiset kertovat stigman esiintyvän niin, että henkilökunta välttelee fyysistä kontaktia, luulleen kaikkien korvaushoitopotilaiden olevan suonensisäisiä huumeidenkäyttäjiä. Haastateltavat kokivat, että leimautumisen vuoksi he eivät ole halunneet aloittaa hoitoa tai jatkaa sitä. (Bagley ym. 2023.)

Tarja Virolaisen ”yksikin kuolema on liikaa”-esiselvityshankkeessa käy ilmi, että nuoret huumeidenkäyttäjät kuvailevat itseään usein narkkariksi tai narkomaaniksi ja kokevat etteivät saa samanlaista palvelua kuin muut. Leimaavat kokemukset palveluiden saamisessa vaikuttavat negatiivisesti nuorten kokemusmaailmaan. Nuorten palveluissa on usein päällekkäisyyksiä ja vastuujat eivät ole selvät. Nuoret eivät useinkaan tiedä kuka koordinoi heidän asioitaan. Nuorten kanssa luottamussuhteen rakentaminen on tärkeää ja vertaistukijat voisivat toimia tärkeässä roolissa nuoren elämässä. Henkilö, jolla on omakohtaista kokemusta päihteiden tuomista haasteita, voisi kiinnittää nuoren paremmin hoitoon ja tuoda palveluiden piiriin. Vaihtoehtoiset, matalankynnyksen paikat olisivat myös tärkeitä, joissa olisi joustavat aukioloajat ja jalkautuvaa työtä. Näin nuoria voisi tavoittaa helpommin ja hoito olisi yksilöllisempää. (Virolainen 2023.)

Eri ammattiryhmillä käsitykset eroavat toisistaan. Sosiaalialalla nähdään enemmän asiakas kokonaisuutena ja autetaan erilaisin tukitoimin, kun taas terveydenhuollossa asiakas saa diagnoosin mukaisen hoidon sekä hoito-ohjeet ja odotetaan asiakkaan itse noudattavan hoito-ohjeistuksia. (Koski-Jännes & Pennonen 2010; 18 (3): 221.) Sote-uudistus tuo mukanaan painopisteen siirtoa perustason matalan kynnyksen palveluihin ja varhaiseen tukeen. Tämä leimaa asiakasta vähemmän. (Virolainen 2021b.)

2.2.2 Stigma omaisten keskuudessa

Perheenjäsenten kesken on vahvat tunnesiteet. Omaiset syyttävät herkästi itseään läheisen riippuvuudesta ja miettivät olisivatko voineet tehdä toisin jotakin tai onko vika heissä itsessään. He miettivät usein miksi juuri heille tapahtuu tällaista. (Salovuori 2024.)

Joulukuussa vuonna 2023 julkaistussa kvalitatiivisessa tutkimuksessa 12 huumeista toipuvaa 17–19-vuotiasta nuorta USA:ssa suoritti Social Identity Mapping in Addiction Recovery (SIM-AR) -harjoituksen. Siinä luodaan visuaalinen kartta sosiaalisista suhteista sekä haastattelu, jossa on kysytty kokemuksia harjoituksen luomisesta. Nuoret havaitsivat sosiaalisissa verkostoissaan leimautumista, joka voi olla este terveen identiteetin kehittymiselle. (Blyth & Cowie & Hennessy & Jurinsky 2023.)

Kanadassa Ontarion alueen opiskelijoille vuonna 2005 tehty kysely huumeiden käytöstä ja leimaavista asenteista osoitti, että stigmaa esiintyy enemmän nuorten kuin vanhempien nuorten keskuudessa. Nuorilla stigmaan vaikuttaa onko käyttäjä lähiomainen vai ystäväpiirissä oleva. Lähiomaisen ollessa kyseessä se hyväksyttiin helpommin. Tutkimuksessa kerrotaan, että stigma on huumeriippuvaisen hoitoon hakeutumisen este. (Adlaf & Hamilton & Wu & Noh 2009.)

Omaisten psyykkistä toimintakykyä heikentää erityisesti lähipiirissä oleva häpeäleima. Omaiset jäävät usein ilman tukea, niin lähipiirin osalta, kuin hoitotyön ammattilaisten osalta. Erityisesti niiden omaisten, joiden lähipiirissä oleva päihdeongelmainen ei itse saa palveluita, puuttuu tukiverkosto ja apu. (Jurvansuu & Ringbom 2020.)

3 Työn tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Työn tavoite on lisätä tietoa huumeita käyttävästä nuoresta ja stigmasta hoitotyön opiskelijoille ja vähentää stigmaa. Tarkoitus on tuottaa opiskelumateriaalia huumeita käyttävän nuoren stigmasta ja sen vähentämisen keinoista Metropolian AMK hoitotyön opiskelijoille.

1. Millaista stigmaa huumeita käyttävät nuoret kohtaavat?
2. Miten Stigmaa voidaan vähentää?

4 Opinnäytetyön toteuttaminen

4.1 Menetelmän kuvaus

Opinnäytetyössä on ensin tehty kuvaileva kirjallisuuskatsaus, jonka jälkeen tämä hankittu tieto tiivistettiin Power Point diasarjaan. Tästä teimme itseopiskelumateriaalikonaisuuden tehtävineen Moodle pohjalle.

Kirjallisuuskatsauksessa tutkitaan tutkimuksia ja näin saadaan koottua tuloksia. (Salmi-nen 2011.) Aiheesta on tietoa melko rajallisesti ja tämän vuoksi menetelmänä on kuvaileva kirjallisuuskatsaus, jossa otimme huomioon aikaisemman tiedon ja artikkelit mitä

aiheesta on löytynyt ja tästä on tehty tiivistetty kokonaisuus. (Kangasniemi ym 2013: 298–299.) Kuvailuvan kirjallisuuskatsauksen menetelmä on ollut nelivaiheinen. Ensimmäisenä tutkimuskysymykset johdattivat tiedonhakuun ja tästä aineiston valitsemiseen. Aineiston valitsemisen jälkeen tutkimme artikkeleita ja mikä artikkelin aineistossa vastaa tutkimuskysymyksiimme. Kuvailimme ja tarkastelimme näitä artikkeleita opinnäytetyössämme. (Kangasniemi ym 2013:294.) Opiskelumateriaali pohjautuu kirjallisuuskatsauksessa hankittuun teoreettiseen tietoon aiheesta. Siinä näytetään, kuinka yhdistetään teoreettinen tieto toiminnalliseen opinnäytetyöhön. (Airaksinen & Kostamo & Vilka 2022: 75–76.) Opiskelumateriaalissa on tärkeää aktivoida ja haastaa opiskelijaa pohtimaan ennakkotietojaan ja omaa osaamistaan. (Opetushallitus 2024.)

4.2 Tiedonhaku

Tiedonhakua on tehty eri tietokannoista ja artikkeleita on käytetty tietokannoista Cinahl, Medic, MetCat Finna ja Science Direct.

Englanninkielisinä hakusanoina on käytetty Cinahlissa “adoles AND stigma AND recovery AND drug” ja “stigma AND drug abuse AND youngsters OR adolescences”. Science Directissä käytetty hakusanoja “adolescents AND stigma AND recovery”. Vanhin ja yksi artikkeleista oli vuodelta 2005 ja toiset kaksi tuoreempia vuosilta 2019–2020 ja 2023. Cinahlin artikkelia Adolescent stigma towards drug addiction: Effects of age and drug use behaviour käytimme kohdassa stigma omaisten keskuudessa. Toista Cinahlista löytämäämme artikkelia Ambivalence and stigma beliefs about medication treatment among young adults with opioid use disorder: A qualitative exploration of young adults perspectives käytimme kohdassa stigma hoitotyössä. Science Directin artikkelia A qualitative examination of social identity and stigma among adolescents recovering from alcohol or drug use käytimme kohdassa stigma omaisten keskuudessa.

Suomenkielisiä hakusanoja on käytetty Medicissä ”nuori AND päihdeongelma” ja ”häpeäleima OR stigma AND huumeet”. MetCat Finnassa käytetty hakusanaa ”päihdeongelma”. Suomalaisia artikkeleita valikoitui työhömmme kaksi. Medicin artikkelista vuodelta 2022 löytyi tietoa kauttaaltaan opinnäytetyöhömmme. MetCat Finnan artikkelista vuodelta 2010 kohtaan stigmaan hoitotyössä.

Medicistä hakusanoilla ”häpeäleima OR stigma AND huumeet” löysimme 25 tulosta, joista otsikon perusteella valikoitui kaksi ja näistä toinen ei ollut työhön sopiva ja toista emme päässeet lukemaan, koska artikkeli oli maksumuurin takana.

Taulukko 1. Tiedonhaku

TIETO-KANTA	HAKUSANAT	RAJAUKSET	TULOK-SET	OTSI-KON PERUS-TEELLA VALI-TUT	TIIVIS-TELMÄN PERUS-TEELLA VALITUT	KOKO-TEKSTIN PERUS-TEELLA VALITUT
Cinahl	Adoles* AND Stigma AND Recovery AND Drug	Vertaisarviointi 10 v.	8	1	1	1
Cinahl	Stigma AND Drug abuse AND Youngsters OR Adolences	Vertaisarviointi	40	6	3	1
Medic	Nuori AND Päihdeon-gelma	9 vuotta 2015–2024	29	3	2	1
Medic	Häpeäleima OR Stigma AND Huumeet	-	25	2	0	0
Metcat Finna	Päihderiippu- vuus	Lehti/Artikkeli	8	4	1	1
Science Direct	Adolescents AND Stigma AND Recovery	Research arti- cles Addictive be- haviors reports Open access & open archive	5	1	1	1

Käsihakuna löysimme ajankohtaista tietoa, verkkojulkaisuja ja dokumentteja Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen, A-klinikan, Duodecimin, THL, Irti huumeista ja Päihdelinkin, Mie-

lenterveys.fi sivuilta. Käsihauissa oli verkkojulkaisuja ja dokumentteja, joissa oli ajankohtaista tietoa pääasiassa vuosilta 2018–2024, mutta käytimme tietoa myös julkaisuissa, joiden ajankohta oli 2008–2009 ja vanhin oli vuodelta 2001. Luimme aiheeseen liittyvää kirjallisuutta, jota lainasimme kirjastosta, alkaen vuodesta 2000. Tiedonhaku on suoritettu elo, syys- ja lokakuun 2024 aikana.

4.3 Aineiston analyysi

Tutkimuskysymysten valikoitumisen ja tiedonhaun jälkeen, aineisto analysoitiin syksyllä 2024. Kaikki nämä vaiheet on tehty yhdessä keskustellen ja analysoiden. Materiaalien lukemisen jälkeen etsimme ja tiivistimme näistä artikkeleista työhömmme sopivat aineistot. Opinnäytetyön edetessä tarkistimme artikkelit ja täydensimme materiaalia ja taulukkoa. Aineistot ovat kuvattu artikkelitaulukossa (Liite 1.) Taulukon tavoitteena oli luoda tiivistetty sisältö artikkeleista ja siitä mihin artikkeleiden aiheita on työssämme käytetty.

5 Nuoren stigman vähentäminen

5.1 Miten nuoren stigmaa voidaan vähentää

Sosiaali- ja terveysministeriön päihde- ja riippuvuusstrategiassa vuoteen 2030 mennessä on yhteiselle kehittämiselle suuntaviivat ja painopisteet. Tässä strategiassa painotetaan viiteen asiaan, jotka tukevat ja ohjaavat yhteistyötä, suunnittelua ja kehittämistä sekä poliittista päätöksentekoa. Joka hallituskausi näitä konkretisoidaan ja toimeenpannaan sovituin toimenpitein. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2021:17.)

- Yhteistyörakenteiden, asiantuntijuuden, tietoperustan, tiedonkulun vahvistaminen.
- Etsitään uusia ja tuetaan vanhoja toimivia ratkaisuja.
- Saatavuus ja laatu ehkäisevään päihde- ja riippuvuuspalveluihin.
- Päihde- ja riippuvuushaittoja kokevien ihmisten oikeuksien tukeminen.
- Varmistetaan yhteistyö ja asiantuntemus valtioneuvoston tasolla.

(Sosiaali- ja terveysministeriö 2021:17).

Stigman ja syrjinnän vähentämisen ohjelmatyön kehittämispäällikkö Teija Strandin mukaan ”Stigman ja syrjinnän tunnistaminen ja vähentäminen vaatii laaja-alaista yhteistyötä ja useita samanaikaisia toimia. Suositukset tukevat tätä työtä” (THL 2023a).

Tärkeää on, että yhteiskunnassa pyritään vähentämään stigmaa tarjoamalla koulutusta, luomalla avoimia keskusteluyhteyksiä ja tarjoamalla nuorille tukea ilman arvostelua. Avoin ja ymmärtäväinen suhtautuminen voi auttaa nuoria tuntemaan olonsa turvaliseksi ja rohkaista heitä hakemaan apua.

5.2 Tietoisuuden lisääminen

Ammattilaisten osaamisen ja kohderyhmien tarpeiden merkitys huomioidaan. Olen-naista on ymmärtää stigmaa ja syrjintää ilmiönä sekä vaikutuksista käyttäjän ja hänen läheistensä elämään. THL:sta erikoissuunnittelija Maiju Mikkonen kertoo syksyllä 2024 valmistuvan uusi syrjinnän ja stigman vähentämiseen tarkoitettu verkkokoulutus, jossa alan ammattilaiset pääsevät vahvistamaan osaamistaan ja josta voi saada myös konkreettisia työkaluja työnsä tueksi. (THL 2023a.)

Stigmaa voidaan vähentää esimerkiksi median avuin, jolloin päihteidenkäyttäjiä voisi kuvata arkisissa asioissa ruiskujen ja huumeiden sijaan ja sanavalinnat voisivat olla vähemmän sensaatiohakuksia. Esimerkiksi stigman vähentämiskampanjoita on niin Suomessa kuin muissakin maissa, joissa lisätään ymmärrystä päihteidenkäyttäjiä kohtaan. (Virolainen 2021a.)

5.3 Kohtaaminen

Stigman ja syrjinnän vähentämisen tutkitusti tehokkain tapa on kohtaaminen, jossa erilaisista taustoista tuleva ihminen kohdataan kulttuurisensitiivisin menetelmin. Järjestöt vähentävät stigmaa ylläpitämällä erilaisia kohtauspaikkoja, joihin on helppo tulla. Tämän ohella aktiivisesti päihteitä käyttävien ihmisten palveluiden kehittämiseen on tärkeä panostaa. Kehittämistyöhön tarvitaan palvelun käyttäjän lisäksi eri alojen ammattilaisia (mm. päihde- ja asumispalveluiden henkilökunta, poliisi, jalkautuva työ) ja lähiyhteisön naapureita. Tämän lisäksi täytyisi varmistaa, että stigmaa kokevien käyttäjien tarpeet huomioidaan terveyden- ja hyvinvoinnin edistämässä hyvinvointialueilla. (THL 2023a.)

Nuoren kohtaamisessa tärkeää on neutraali asenne, jossa nuorta ei tuomita. Nuori tulee kohdata empaattisesti ja syyllistämättä. On hyvä puhua suoraan ja perustella ratkaisut tai rajaamistilanteet. Tavoitteena on päästä keskustelemaan avoimesti nuoren huumeiden käytöstä, kunnioittaen itsemääräämisoikeutta. Motivointiin ei auta haitoilla pelottelu, koska nuoret elävät hetkessä. Nuorelle ajankohtaiset asiat, kuten opiskeluun tai

autoiluun ja ajokortin saamiseen liittyvät tiedot ovat nuorta kiinnostavia, ja heille tulee kin kertoa miten päihteidenkäyttö vaikuttaa näihin haaveisiin. Alaikäisen nuoren ollessa kyseessä, on aina tehtävä lastensuojeluilmoitus, kun vaarassa on nuoren kehitys ja kasvu. (Häkkinen & Niemelä & Väänänen 2022;138(2):181–186.)

Arvotyöskentelyn keinoin voitaisiin auttaa ammattilaisia ongelmatilanteissa, joissa stigma esiintyy. Yhteisön arvot siirretään käytäntöön ja tuloksena voidaan saada näkökulmamuuutos, esimerkkinä jos hoidon keskeyttänyt asiakas palaa, niin ajatellaankin, että asiakkaaseen on luotu hyvä yhteys, koska hän palaa hoitoihin eikä niin, että olisi epäonnistuttu hänen keskeytyksensä vuoksi. Tällainen arvotyöskentely saattaa lisätä työhön sitoutumista, työhyvinvointia ja lisätä myös alan työpaikkoihin vetovoimaa. (THL 2023a.)

5.4 Vertaistukiryhmät

Vertaistukitoiminnalla tarkoitetaan toimintaa, jossa jaetaan samanlaiset elämäkokemukset ja sen tavoitteena voi olla esimerkiksi päihteistä johtuvien haittojen vähentäminen, elämänlaadun parantaminen ja auttaa elämännhallinnassa. Se aktivoi, osallistaa, luo yhteisöllisyyttä ja vahvistaa uskoa itseensä. Ryhmät voivat olla kuntien, järjestöjen ja seurakuntien järjestämää ja sitä on järjestetty päihdeongelmallisille ja myös heidän läheisilleen. Vertaistukiryhmät tukevat ammattilaisten työtä ja kokemusasiantuntijoiden ja ammattilaisten yhteistyöllä onkin kehittynyt uusia toimintamalleja. (Aalto & Alho & Niemelä 2018: 170–171.)

Muun muassa seuraavanlaisia vertaistukiryhmiä marraskuussa 2024:

- Netistä löytyy palveluita suoraan nuorille kohdennettuina esimerkiksi nuortennetti sivuilta puhelimitse ja chatpalveluina sekä ohjeita nuorisoasemalle tai A-klinikalle haantumiseen. (Nuortennetti 2023.)
- Irti huumeista ry on vertaistukea käyttäjille, toipuville ja läheisille. Löytyy erilaisia tukiryhmiä netissä, joihin on helppo ottaa yhteyttä. On puhelin- ja chat palveluita, jotka nopeasti saa tukea. (Irti huumeista ry.)
- Käyttäjille löytyy näiden puhelin- ja chatpalveluiden lisäksi huudikoutsit vertaistukea. He ovat koulutettuja vertaistukea antavia ihmisiä, joilla on itsellä kokemusta rikollisesta elämästä tai päihteistä irrottautumisesta. Huudikoutsit jalkautuvat kohdaten ihmisiä ja ohjaavat tarvittaviin palveluihin. Heidän tarkoituksensa on luoda turvallisuutta päihteidenkäyttäjille ja muille julkisissa tiloissa liikkuville ja heidän kohtaamisille. Heillä on mukanaan hygieniatarvikkeita ja evästä. Yhteisellä toiminnalla on tarkoitus saada aikaan viihtyisyyttä ja rauhaa kaikille julkisiin tiloihin. (Huudikoutsit.)
- Toipuville on Irti huumeista ry:llä myös vertaistukena puhelin- ja chatpalveluita, huudikoutsitoimintaa, mutta myös Facebook ryhmiä ja kokemusasiantuntijuutta. Linkin kautta löytyy kunnan palveluihin yhteystiedot. (Toipuville. Irti huumeista ry.)

- Irti huumeista tarjoaa läheisille puhelin ja chatpalveluiden lisäksi vertaistukisovelluksen ja keskustelufoorumin. He järjestävät erilaisia päiviä sekä iltoja läheisille läheisryhmätapaamisina etänä ja paikan päällä. (Läheisille. Irti huumeista ry.) Tarjolla on myös valtakunnallista läheistuenkeskuksen palveluita, joissa saa apua perheenä, yksin tai pariskuntana. Apua annetaan kasvotusten tai puhelimesta anonyyminä. Läheistukikeskuksessa työskennellään pareittain, joista toisella on aina kokemusta läheisenä olemisesta. (Läheisille. Läheistukikeskus. Irti huumeista ry.)
- Päihdelinkki tarjoaa keskustelufoorumeita ja verkkoryhmiä. Näihin pitää rekisteröityä, mutta ovat nimettömiä ja maksuttomia. Ryhmiä on käyttäjille ja läheisille. (Vertaistuki. Päihdelinkki 2024.)

5.5 Hoitopolku ja korvaushoito

Suomessa hoidetaan päihdeongelmaisia terveydenhuollossa, sosiaalityössä ja päihdehuollon erityispalveluissa, kuten selviämisen- ja katkaisuasemilla, päihdekliniikoilla, A-kliniikoilla, nuorisoasemilla, päihdekuntoutuslaitoksissa, terveysneuvontapisteillä, päiväkeskuksissa ja ensisuojuissa. Kuntien tehtävänä on päihdehuoltolain mukaisesti järjestää päihdeongelmaisen ja hänen läheisensä tuki ja hoito. (Huumeongelmat. Käypä hoito suositus 2022.)

Nuoren päihdeongelman hoidossa on aina tavoitteena päihdeettömyys ja se tulisi aloittaa varhain. Hoidon jatkuvuus on tärkeää ja hoito pitää suunnitella yksilöllisten tarpeiden mukaan, jonka täytyy perustua asiantuntijan näkemykseen. Koska nuorilla päihdeongelmiin usein liittyy mielenterveysongelmia, tulisi myös niiden hoito huomioida, eikä näiden kahden hoitoa tulisi erottaa toisistaan. Kognitiivis-behavioraalinen hoitomuoto nuorilla on osoittautunut tehokkaaksi ja hoito ensisijaisesti suoritetaan avohoidossa. Jos nuorella on suonensisäistä käyttöä, itsemurhakäyttäytymistä, vakava mielenterveysongelma tai tarvitsee vieroitushoitoa, hoito voidaan suorittaa laitoksessa. Lääketieteelliset kriteerit ratkaisevat, joten huoltajan suostumusta ei tarvita. (Lönnqvist & Marttunen 2001;117(15):1585–1590.)

Korvaushoito toteutetaan terveydenhuoltolain mukaisesti joko vieroitus- tai korvaushoitona hoitoon perehtyneessä yksikössä. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus 642/2023 sääntää korvaushoidon tapahtuvan hoitosuunnitelmaan perustuen joko metadonia tai buprenorfiinia sisältävillä lääkkeillä. Potilasta tuetaan yksilöllisesti ja hoitosuunnitelmaan sisällytetään myös psykososiaalisen tuen tarve ja tavoite. Lääkkeellisen hoidon vaikutus on tasainen ja häiriintynyt aivotointa on tavoitteena normalisoida, joten ihmisellä ei ole tarvetta käyttää huumeita. (Päihdelinkki 2024.)

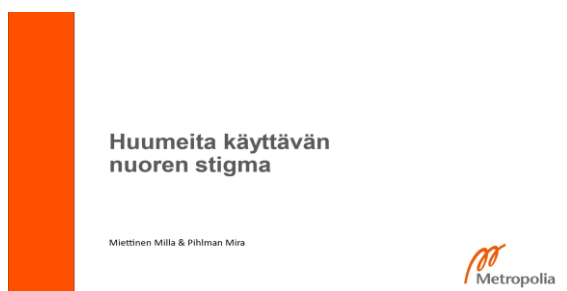
6 Opiskelumateriaali

Tavoitteena on, että opiskelija tietää mitä stigma on, miksi se on haitallista ja miten sitä voidaan vähentää. Tehtävät tehtyään opiskelija tietää nuoren päihderiippuvuuden kehittymisen pääpiirteet ja tiedostaa haasteet päihteitä käyttävän nuoren kohtaamisessa ja osaa reagoida ammatillisesti ja empaattisesti.

Opinnäytetyön toiminnallinen osuus koostuu itsenäisesti opiskeltavasta opiskelumateriaalista Metropolian AMK hoitotyön opiskelijoille Moodlen oppimistilassa.

Metropolia AMK toimi tilaajana työllemme ja tästä teimme asianmukaisen sopimuksen. Opintomateriaalit ovat Metropolian ammattikorkeakoulun omaisuutta ja tämän vuoksi eivät ole työssämme liitetiedostoina. Kuvailimme opiskelumateriaalin tehtävineen seuraavasti.

Opiskelumateriaaliksi on tehty 17 diaa, jotka ovat tehty Metropolian omalle Power Point pohjalle. Diat alkavat otsikkodialla, seuraavassa diassa on tavoite. Opiskelumateriaalin diasarjan eri aiheet on otsikoitu. Aloitamme ensimmäisen aihealueen diasarjan kertomalla perusasioista, kuten nuorten päihdehäiriöistä ja riippuvuudesta, hoidosta ja sen tavoitteista. Seuraavassa aiheessa keskitymme tietoisuuden lisäämiseen stigmasta ja huumeita käyttävän nuoren kohtaamisesta. Viimeisenä osana ovat kaksi tehtävää. Lopuksi on merkitty lähteet omana lähdesivunaan.

Kuva 1. Diasarjan kansilehti

Tästä diasarjasta on rakennettu Moodlen oppimistilaan oma opintokokonaisuus. Moodlessa kerrotaan ensin tavoite, jonka jälkeen on aiheittain yllä mainitut opiskelumateriaalidiat. Seuraavaksi on nettilinkkejä erilaisiin vertaistukiryhmiin, joissa kerrottu alustavasti mitä tietoa linkistä löytyy. Yksi linkki on Yle Areenan 40 minuutin keskusteluohjelmaan helmikuulta 2024 "Pitäisikö huumeet hyväksyä", jonka voi opiskelija halutesaan katsoa tai tästä voi tehdä vielä vapaaehtoisen keskustelutehtävän opiskelijoiden kesken. Näiden jälkeen tulevat tehtävät, joita on kaksi. Moodlessa tehtäviin voidaan

asettaa läpäisyprosentti, jolloin ne ovat suoritettu hyväksyttävästi. Ensimmäisessä tehtävässä on 13 oikeinväärin väittämiä, joissa väärin väittämään on myös annettu oikea vastaus. Toisessa tehtävässä on lauseita, joissa puuttuvia sanoja valitaan tekstiin sivun reunasta. Opiskelumateriaalin luettuaan ja tehtävät tehtyään muuttuu palkit vihreäksi. Tämä tapa selkeyttää opiskelijaa missä vaiheessa hän on kurssilla. Myös opettajalla on mahdollisuus seurata kunkin opiskelijan osalta kurssin etenemistä. (Opiskelumateriaali 2024.)

7 Pohdinta

7.1 Tuotetun materiaalin tarkastelua

Aihe muovautui nykyiseksi pitkän pohdinnan jälkeen. Halusimme tehdä opinnäytetyön huumeista tai huumeisiin liittyvästä aiheesta. Aloitimme pohdinnan keväällä 2024. Meitä kiinnosti opiskelumateriaalin tekeminen AMK opiskelijoille. Pyörittelimme eri ajatuksia ja saimme opinnäytetyön ohjaajalta ehdotuksen tehdä kyseiseen aiheeseen toiminnallinen opinnäytetyö yksityisen toimijan kanssa. Aihe oli mielenkiintoinen, mutta halusimme muokata sitä itseämme enemmän kiinnostavaksi ja lisätä tietoisuutta alan opiskelijoille. Jätimme siis yksityisen toimijan pois työstä ja päädyimme tekemään opiskelumateriaalin Metropolian AMK-opiskelijoille. Olemme molemmat työssämme ja opiskeluaikana huomanneet, että huumeita käyttäviin nuoriin kohdistuu syrjintää ja kuinka se vaikuttaa avun saantiin. Rajasimme iän alle 25-vuotiaisiin.

Aiheen valikoiduttua, tutkimuskysymykset olivat melko selkeät. Millaista stigmaa huumeita käyttävät nuoret kohtaavat? Miten stigmaa voidaan vähentää? Halusimme pohjaksi kuitenkin kertoa perustietoa nuorten huumeriippuvuudesta. Huumeita käyttävät nuoret kokevat stigmaa perusarjessaan, terveyden- ja sosiaalihuollon palveluissa sekä omaisten ja toisten nuorten keskuudessa. Halusimme, että jo opiskeluaikana ymmärrettäisiin riippuvuus sairautena ja osattaisiin kohdata nuori ammatillisesti ja empaattisesti.

Tiedonhaku oikeilla hakusanoilla oli haastavaa ja aikaa vievää. Artikkeleita juuri stig-masta ja sen vähentämisestä varsinkin nuorten keskuudessa tuntui löytyvän vähän. Ajankohtaista tietoa löysimme paremmin käsihaulla. Englanninkielisten artikkeleiden

lukeminen ja siitä tulosten tuominen opinnäytetyöhön oli hidasta, mutta mielenkiintoista. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus menetelmänä helpotti tiedonhakua ja opinnäytetyömme edistymistä.

Opiskelumateriaalin kehittämiseen oli montakin erilaista vaihtoehtoa heti, koska kahden vuoden Moodlen kurssien tekeminen on kummallakin opinnäytetyön tekijällä hyvin muistissa ja ideoita tuli aluksi hyvinkin erilaisia. Opiskelumateriaalista tuli selkeä ja tiivis tunnista kahteen kestävä opintokokonaisuus, johon sisältyy luentodiat, linkkejä ja näihin liittyvät tehtävät. Lisäksi materiaalista löytyy myös 40 minuuttia kestävä video Yle Areenasta "Pitääkö huumeet hyväksyä?", jossa keskustelelee päihdelääkäri Atte ja entinen huumeidenkäyttäjä Mia Ekberg, jonka opiskelija voi halutessaan katsoa tai josta voi tehdä myös keskustelutehtävän. Testasimme opiskelumateriaalia opinnäytetyöryhmässämme. Palautetta saimme ensin forms-lomakkeen muodossa kirjallisesti ja vielä myöhemmin suullisesti seminaarissa. Saamamme suullisen palautteen mukaan poistimme sanoja "raahaa sanat"-tehtävässä. Palautteen mukaan sanoja oli liian paljon ja hankaloitti liiaksi tehtävän tekemistä. Viimeisimmän palautteen jälkeen avasimme stigman tietoa dioille tarkemmin ja perustelimme tehtävien vastauksia monipuolisemmin. Kirjallisista palautteista selvisi tasavertaisesti tehtävien olevan "liian helppoja", "sopivia" ja "liian vaikeita", joten tästä päättelimme, että materiaali sopii eri tasoille opiskelijoille.

7.2 Johtopäätökset ja kehittämisehdotukset

Ensimmäiseen tutkimuskysymyksemme millaista stigmaa huumeita käyttävä nuori kohtaa käsittelemme kappaleessa numero kaksi. Kappaleessa on käytetty suomalaisia ja kansainvälisiä artikkeleita luotettavista tietolähteistä, joissa selviää, että nuoret kokevat ennakkoluuloja ja syrjintää, jotka vaikuttavat heidän hoitoonsa sitoutumiseen. Toinen tutkimuskysymyksemme oli, miten stigmaa voidaan vähentää, jota olemme käsitelleet kappaleessa viisi. Sieltä käy ilmi, että tärkeimmät keinot stigman vähentämiseen ovat kohtaaminen ja tietoisuuden lisääminen. Vertaistukiryhmien on huomattu olevan tärkeä osa hoitoon hakeutumisessa. Tähän osioon löysimme tietoa käsihaulla luotettavista tietolähteistä. Olemme saaneet vastaukset molempiin tutkimuskysymyksiimme.

Aiheesta löytyy melko vähän tietoa ja sitä pitäisi ehdottomasti tutkia enemmän. Nuorten huumeiden käyttö alkaa entistä nuorempana ja ongelma on maailmanlaajuinen. Mielestämme tietoisuuden lisääminen ja kohtaamisen merkityksen korostaminen jo opiskeluaikana vahvistaa ammatillista osaamista hoitotyössä ja lisää tasa-arvoista kohtelua. Aihe kuitenkin vaikuttaa olevan ajankohtainen ja tieto mitä löysimme stigman vähentämisestä, oli myös melko tuoretta, joten voi myös olla, että tutkimustietoa on tulossa enemmän.

7.3 Ammatillinen kasvu

Työn edetessä olemme kehittyneet ajankohtaisen tiedon hakemisessa ja huomanneet tiedon jakamisen ja kommunikoinnin tärkeyden. Tiedonhakuprosessissa olemme oppineet ajattelemaan kriittisesti tiedon ja niiden lähteiden suhteen. Yhteistyötaitomme ja luottamus toisiimme ovat olleet koko opinnäytetyöprosessin ajan vahvat. Opinnäytetyön aikana seminaareissa saatu palaute sekä ohjaajan kanssa käyty ohjaustuokiot ovat ohjanneet meitä prosessin aikana oikeaan suuntaan. Olemme oppineet myös kärsivällisyyttä haasteiden tullessa vastaan. Pohdintojen seurauksena eksyimme usein aiheesta ja aiheen rajaaminen ja siihen palaaminen oli ajoittain turhauttavaa, mutta opettavaista. Olemme näin oppineet myös paljon sellaista aiheesta sivuavaa tietoa, joka ei suoranaisesti näy kirjallisuuskatsauksessamme, mutta edistänyt ymmärrystä ja pohdintoja aiheesta. Itse työ ja kaikki oheistieto mitä olemme prosessin aikana saaneet, auttavat meitä jatkossa sairaanhoitajina ymmärtämään paremmin stigman merkitystä päihdesairauteen ja ottamaan ihmisen kokonaisvaltaisesti huomioon. Ammatillisen osaamisen kehitys ja kasvu näkyvät luottamuksena toiseen ja itseensä sekä yhteisinä eettisinä pohdintoina prosessin edetessä.

7.4 Eettisyys ja luotettavuus

Olemme perehtyneet hyvän tieteellisen käytännön ohjeistuksiin ja noudatamme opinnäytetyössä hyviä tieteellisiä käytäntöjä. Toimimme avoimesti ja rehellisesti sekä arvostaen, olemme tarkkoja. Kunnioitamme eettisiä periaatteita. Työ on tarkistettu Turnitin plagioinnin tunnistuksessa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023.) Opinnäytetyö on tehty Metropolian ammattikorkeakoulun kirjallista ohjeistusta noudattaen. (Metropolia ammattikorkeakoulu 2021.) Hankimme tietoa tietokannoista opinnäytetyöhömmä liittyvillä hakusanoilla, jotta tieto voidaan etsiä uudelleen ja tällöin tiedonhakumme on luotettavaa. Opinnäytetyössä on käytetty kolmea kansainvälistä ja kahta suomenkielistä artikkelia. Lisäksi käsihaulla on löydetty paljon ajankohtaista tietoa, verkkojulkaisuja ja dokumentteja tarkistaen aina lähteiden luotettavuus. Työn edistyessä artikkeleista on tehty taulukko, jotta pystymme jäljittämään missä kohtaa työtämme olemme käyttäneet mitään artikkelia. Tekoälyä ei tässä opinnäytetyössä ole käytetty. Tutkimuslupia ei tarvittu. Viitteet ja lähteet on merkitty Metropolian ammattikorkeakoulun ohjeistuksen mukaan, jotta aineiston osalta kunnia menee alkuperäisille kirjoittajille.

Opinnäytetyömme laadullisten tutkimusten artikkeleiden luotettavuutta lisää tutkimuksien siirrettävyys, totuudellisuus, vahvistettavuus ja uskottavuus. Teimme opinnäytetyön toiminnallisena opinnäytetyönä ja tuotettua opiskelumateriaalia voidaan käyttää hoitotyön kehittämiseen, joten se on tällöin helposti siirrettävissä. Valitsemamme tutkimusartikkelit ovat valideja, sillä ne ovat tiedelehdissä julkaistuja ja läpinäkyviä. Reliabiliteettia lisää artikkeleiden selkeä raportointi ja käsihaulla tehdyissä tiedonhauissa toistuu samanlaiset tulokset. Valikoidut tutkimusartikkelit ovat perusteellisesti tehtyjä ja niissä on kerrottu mitä arviointimenetelmää on käytetty. Työmme vahvistettavuutta lisää yhdessä tutkimuksessa käytetyt kaksi eri tutkimusmenetelmää. Teksti artikkeleissa on selkeästi jäsennelty ja tietoa on riittävästi. Heikentävänä tekijänä tutkimusartikkeleissa on haastateltavien vähäinen määrä. (Sarajärvi & Tuomi 2018: 121, 136–139.) Emme voi myöskään olla varmoja tutkittavien vastauksista tutkimuksessa käytetyn aiheen arkaluonteisuuden vuoksi. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006: 26)

Opinnäytetyön toiminnallinen osuus, opiskelumateriaali, on tehty tämän kuvailevan kirjallisuuskatsauksen pohjalta. Koska aiheesta oli vähän tutkimustietoa, tämä valikoitui menetelmäksi opinnäytetyöhömmme. Vastaukset tutkimuskysymyksiimme näkyvät luomassamme opiskelumateriaalissa kohdassa stigma ja kohtaaminen. Olemme käsitelleet tutkimuskysymyksiimme saamiamme vastauksia myös johtopäätöksissä. Opiskelumateriaali on tehty Metropolian ammattikorkeakoulun hoitotyön opiskelijoille ja tästä on tehty kirjallinen sopimus Metropolia ammattikorkeakoulun kanssa. Opiskelumateriaali on luotu Metropolian ammattikorkeakoulun Moodle pohjalle. Diasarja, jossa on keskitytty huumeita käyttävän nuoren stigmaan ja kohtaamiseen. Opiskelumateriaaliin kuuluu lopuksi kaksi tehtävää, josta varmistuu, että opiskelija on sisäistänyt opiskelumateriaalin. Opiskelumateriaalin tehtäviin on kirjoitettu oikeat vastaukset, jotka tulevat näkyviin, kun tehtävä on palautettu. Opiskelumateriaaliin on merkitty lähteet. Opiskelumateriaali on testattu opinnäytetyöryhmässämme ja näin todettu olevan kaiken tasoille opiskelijoille sopiva. Opiskelumateriaalia ei tulla julkaisemaan Theseuksessa, koska ammattikorkeakoulun oppimateriaalit eivät ole julkisia. Ja näin myöskään opintoja suorittavat opiskelijat eivät saa suoria vastauksia opinnäytetyön tehtävädioiden oikeista vastauksista. Olemme kirjallisuuskatsauksessa kuvanneet opiskelumateriaalin ja tehtävät kappaleessa 6 Opiskelumateriaali. Näin luomme luotettavuutta ja kunnioitusta tilaajaa kohtaan.

Opiskelijalla on oikeus saada laadukasta ohjausta. Ohjaaja tukee, neuvoo ja kannustaa sekä varmistaa opinnäytetyön laadun. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene Oy. 2019: 6) Työllämme oli nimetty oponoija, jolta emme saaneet palautetta. Työ-

tämme kuitenkin opponoi opinnäytetyön ohjaaja yhdessä muun ryhmän kanssa seminaareissa ja palaute on otettu vastaan rakentavasti keskustellen ja huomioiden sitä työmme edistyessä.

Lähteet

Aalto Mauri & Alho Hannu & Niemelä Solja 2018: 170–171. Huume- ja lääkeriippuvuudet. Vertaistuki. Helsinki: Kustannus OY Duodecim. Viitattu 7.9.2024.

Adlaf Edward M & Hamilton Hayley A & Wu Fei & Noh Samuel 2009. Adolescent stigma towards drug addiction: Effects of age and drug use behaviour. Science direct. < <https://www-sciencedirect-com.ezproxy.metropolia.fi/science/article/pii/S0306460308003171?via%3Dihub>> Viitattu 5.9.2024

Airaksinen Tiina & Kostamo Pipsa & Vilka Hanna 2022: 75–76. Kirjoita itsesi asiantuntijaksi. Toiminnallisen opinnäytetyön tietoperusta. Ammatillinen tieto perustana. Helsinki: Art House Oy. Viitattu 28.8.2024

A-klinikkasäätiö. 2023. Etusivu. Stigman vähentäminen vaatii järjestelmällistä toimintaa eri tasoilla. Helsinki. Verkkojulkaisu. Päivitetty 30.10.2023. <<https://a-klinikkasaa-tio.fi/ajankohtaista/stigman-vahentaminen-vaatii-jarjestelmallista-toimintaa-eri-tasoilla/>> Viitattu 21.8.2024

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene Oy 2019: 6. Ammattikorkeakoulujen eettiset suositukset. Opiskelijan ohjaus laadukkaaseen ohjaukseen. Verkkodokumentti. < https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%20C3%84YTET%20C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?_t=1578480382 > Viitattu 18.9.2024

Bagley Sarah M. & Barron Kentyll & Dellabitta Vanessa & Hadland Scott E. & Lunze Karsten & Park Tae Woo & Schoenberger Samantha F. 2023. Ambivalence and Stigma Beliefs About Medication Treatment Among Young Adults With Opioid Use Disorder: A Qualitative Exploration of Young Adults' Perspectives. Cinahl. <https://www-sciencedirect-com.ezproxy.metropolia.fi/science/article/pii/S1054139X22006164?via%3Dihub> Viitattu 8.10.2024

Blyth Sophia H & Cowie Kiefer & Hennessy Emily A & Jurinsky Jordan 2023. A qualitative examination of social identity and stigma among adolescents recovering from alcohol or drug use. Science Direct. < <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2352853223000275> > Viitattu 5.9.2024

Finlex. 30.12.2010/1326. Lainsäädäntö. Ajantasainen lainsäädäntö. Terveystoimintolaki. Yleiset säännökset. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=terveydenhuoltolaki#a1326-2010>> Viitattu 11.9.2024

Havio Marjaliisa & Inkinen Maria & Partanen Airi 2009:167-168. Päihdehoitotyö. Päihdehoitotyö ja ihmisen elinkaari. Nuoruus ja päihteet. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy. Viitattu 6.9.2024

Huudikoutsit. Etusivu. Viihtyisä ympäristö kaikille. Irti huumeista ry ja Kukunori ry hanke. < <https://huudikoutsit.fi/>> Viitattu 17.9.2024

Huumeongelmat. Käypä hoito- suositus 2022. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Päihdelääketieteen yhdistyksen asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäri-seura Duodecim. 2022. <<https://www.kaypahoito.fi/hoi50041#K1>> Viitattu 7.9.2024

Häkkinen Margareeta & Niemelä Emma & Väänänen Pinne 2022;138(2):181–186. Näin tutkin. Päihteitä käyttävä nuori. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim. <<https://www.duodecimlehti.fi/duo16657/p%C3%A4ih-teit%C3%A4%20k%C3%A4ytt%C3%A4v%C3%A4%20nuori%C2%A8>> Viitattu 22.8.2024

Irti huumeista ry. Etusivu. Helsinki. Verkkojulkaisu. < <https://irtihuumeista.fi/>>Viitattu 17.9.2024

Jurvansuu Sari & Ringbom Heli 2020. Tietopuu: Katsauksia ja näkökulmia 1/2020. Mielen-terveys- ja päihdeomaisten saama sosiaalinen tuki ja sen yhteydet mielen hyvinvointiin. A-klinikkasäätiö. Helsinki. Verkkodokumentti 15.1.2020. < https://tiedostot.a-klinikkasaatio.fi/tutkittua/tietopuu_katsauksia_1_2020_mielenterveys-ja_paihdeomais-ten_saama_sosiaalinen_tuki_ja_sen_yhteydet_mielen_hyvinvointiin.pdf> Viitattu 22.8.2024

Jurvansuu Sari & Rissanen Päivi 2021. Tutkittua. Päihteidenkäyttäjiin liittyvä stigma muuttuu hitaasti. A-klinikkasäätiö. Hankejulkaisut. Verkkodokumentti 3/2021. < https://tiedostot.a-klinikkasaatio.fi/tutkittua/tiimi_3_2021_paihteidenkayttajiin_liit-tyva_stigma_muuttuu_hitaasti.pdf >Viitattu 5.9.2024

Kangasniemi Mari & Utriainen Kari & Ahonen Sanna-Mari & Pietilä Anna-Maija & Jääskeläinen Petri & Liikanen Eeva. 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. Hoitotiede 25 (4):291–301. Viitattu 21.11.2024

Kiianmaa Kalervo & Salaspuro Mikko & Seppä Kaija 2003: 110–119. Päihdelääketiede. Päihteiden vaikutusten neurobiologinen perusta. Jyväskylä: Kustannus Oy Duodecim. Viitattu 23.9.2024

Koski-Jännes Anja & Pennonen Marjo 2010; 18 (3): 221. Päihdealan ammattilaisten käsityksiä riippuvuuksista. Janus. <<https://journal.fi/janus/article/view/50569/15317>>Viitattu 10.9.2024

Läheisille. Irti huumeista ry. Helsinki. Verkkojulkaisu. < <https://irtihuumeista.fi/laheisille/>>Viitattu 17.9.2024

Läheisille. Läheistukikeskus. Irti Huumeista ry. Helsinki. Verkkojulkaisu. < <https://irtihuumeista.fi/laheisille/laheistyon-keskus/>>Viitattu 17.9.2024

Lönnqvist Jouko & Marttunen Mauri 2001. Katsaukset. Nuorten päihdeongelmien hoito. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim 2001;117(15):1585-1590.< <https://www.duodecimlehti.fi/duo92419/nuorten%20p%C3%A4ihdeongelmien%20hoito>> Viitattu 7.9.2024

Metropolia ammattikorkeakoulu 2021. Kirjallisen työn ohjeet. Verkkodokumentti. <https://moodle.metropolia.fi/pluginfile.php/926214/mod_resource/content/1/4a.%20Kirjallisen%20ty%C3%B6n%20ohjeet%20Sote%202021.pdf> Viitattu 18.9.2024

Mielenterveystalo.fi. Huumeiden käytön omahoito-ohjelma. Mitä huumeriippuvuus on? HUS. Verkkojulkaisu. <<https://www.mielenterveystalo.fi/fi/omahoito/huumeiden-kayton-omahoito-ohjelma/mita-huumeriippuvuus>> Viitattu 23.9.2024

Nuortennetti 2023. Apua ja tukea. Apua ongelmiin. Apua päihde- ja riippuvuusongelmiin. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Helsinki. Verkkojulkaisu. Päivitetty 13.10.2023. <<https://www.nuortennetti.fi/apua-ja-tukea/apua-ongelmiin/apua-paihde-ja-riippuvuus-ongelmiin/>> Viitattu 17.9.2024

Opetushallitus 2024. Julkaisut. E-oppimateriaalin laatukriteerit. Helsinki. Verkkojulkaisu. <<https://www.oph.fi/fi/julkaisut/e-oppimateriaalin-laatukriteerit>> Viitattu 9.9.2024

Opiskelumateriaali 2024. <<https://moodle.metropolia.fi/course/view.php?id=5400>> Viitattu 7.11.2024

Puusniekka Anna & Saaranen-Kauppinen Anita 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Verkkojulkaisu. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <<https://www.fsd.tuni.fi/fi/tietoarkisto/julkaisut/kvalimotv.pdf>> Viitattu 7.12.2024

Päihdelinkki 2024. Tietopankki. Tietoiskut. Päihdeongelmien hoito. Opioidiriippuvuuden lääkkeellinen vieroitus- ja korvaushoito. Helsinki. Verkkojulkaisu. Päivitetty 25.6.2024. <<https://paihdelinkki.fi/tietopankki/tietoiskut/paihdeongelmien-hoito/opioidiriippuvuuden-laakkeellinen-vieroitus-ja-korvaushoito/>> Viitattu 6.9.2024

Päihdelinkki 2021. Tietopankki. Tietoiskut. Päihteiden käytön erityisryhmiä. Päihteet ja toimeentulo seksi- ja erotiikka-alalla. Helsinki. Verkkojulkaisu. <<https://paihdelinkki.fi/tietopankki/tietoiskut/paihteiden-kayton-erityisryhmiä/paihteet-ja-toimeentulo-seksi-ja-erotiikka-alalla/>> Viitattu 12.11.2024

Salminen Ari 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus. Vaasan yliopisto. Verkkodokumentti. <https://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf> Viitattu 18.8.2024

Salovuori Samuel 2024. Mielenterveystyössä pitäisi huomioida vahvemmin perhestigma. Fin Fami Uusimaa ry. Helsinki. Verkkojulkaisu 8/2024. <<https://www.finfamiuusimaa.fi/ajankohtaista/mielenterveystyossa-pitaisi-huomioida-vahvemmin-perhestigma/>> Viitattu 22.8.2024

Sarajärvi Anneli & Tuomi Jouni 2018: 121, 136–139. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Viitattu 9.12.2024

Sosiaali- ja terveysministeriö 2021:17. Päihde- ja riippuvuusstrategia. Yhteiset suunta-
viivat vuoteen 2030. Helsinki. Verkkojulkaisu. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163002/STM_2021_17.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Viitattu 2.9.2024

Sosiaali- ja terveysministeriö 2023. Uudet suositukset kuvaavat, kuinka voidaan vahvistaa mielenterveys-, päihde- ja riippuvuusosaamista sekä vähentää stigmaa ja syrjintää. Vakaviin psyykkisiin sairauksiin liittyy edelleen vahva stigma. Helsinki. Verkkojulkaisu. Päivitetty 29.9.2023. <<https://stm.fi/-/uudet-suositukset-kuvaavat-kuinka-voidaan-vahvistaa-mielenterveys-paihde-ja-riippuvuusosaamista-seka-vahentaa-stigmaa-ja-syrjintaa>> Viitattu 20.8.2024

THL 2024. Aiheet. Mielenterveys. Mielenterveyden edistäminen. Stigma ja syrjintä. Helsinki. Verkkojulkaisu. Päivitetty 1.1.2024. <<https://thl.fi/aiheet/mielenterveys/mielenterveyden-edistaminen/stigma-ja-syrjinta>> Viitattu 6.9.2024

THL 2023a. Ajankohtaista. Tiedotteet ja uutiset. Uudet suositukset stigman ja syrjinnän vastaisen työn tueksi. Helsinki. Verkkojulkaisu. Päivitetty 29.9.2023. <<https://thl.fi/-/uudet-suositukset-stigman-ja-syrjinnan-vastaisen-tyon-tueksi>> Viitattu 22.8.2024

THL 2023b. Tutkimus ja kehittäminen. Tutkimukset ja hankkeet. Kouluterveyskysely Julkaisut. Tilastoraportti 48/23 Lasten ja nuorten hyvinvointi-kouluterveyskysely 2023. Verkkodokumentti. Päivitetty 21.9.2023. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/147270/Lasten%20ja%20nuorten%20hyvinvointi%20Kouluterveyskysely%202023%20Tilastoraportti%2048_2023_korjattu.pdf?sequence=5&isAllowed=y> Viitattu 11.9.2024

Toipuille. Irti huumeista ry. Helsinki. Verkkojulkaisu. <<https://irtihuumeista.fi/toipujille/>> Viitattu 17.9.2024

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkauseräilyjen käsitteleminen Suomessa. Helsinki. Verkkodokumentti. <https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf> Viitattu 18.8.2024

Vertaistuki. Päihdelinkki 2024. A-klinikkasäätiö. Helsinki. Verkkojulkaisu. <<https://paihdelinkki.fi/vertaistuki/>> Viitattu 17.9.2024

Virolainen Tarja 2021a. Etusivu. Ajankohtaista. Huumeriippuvuuteen liittyvä stigma ja sen vähentäminen. A-klinikkasäätiö. Helsinki. Verkkojulkaisu 1.12.2021. <<https://a-klinikkasaaatio.fi/ajankohtaista/paihde-tyon-eettinen-foorumi-pureutui-huumeriippuvuuden-stigmaan-ja-sen-vahentamiseen/>> Viitattu 5.9.2024

Virolainen Tarja 2021b. Etusivu. Ajankohtaista. Stigma hankaloittaa avun saamista ja hakemista päihdeongelmiin. Sote-ammattilaisten asenteiden vaikutus asiakkaiden hyvinvointiin. A-klinikkasäätiö. Helsinki. Verkkojulkaisu 1.6.2021. <<https://a-klinikkasaaatio.fi/ajankohtaista/stigma-hankaloittaa-avun-saamista-ja-hakemista-paihdeongelmiin/>> Viitattu 13.9.2024

Virolainen Tarja 2023. Etusivu. Nuorten huume-kuolemien estämiseksi olisi paljon tehtävissä. A-klinikkasäätiö. A-blogi. Helsinki. Verkkojulkaisu 23.2.2023. <<https://a-klinikkasaaatio.fi/ajankohtaista/nuorten-huume-kuolemien-estamiseksi-olisi-paljon-tehtavissa/>>. Viitattu 23.9.2024

Liite 1. Artikkelitaulukko

ARTIKKELIN TEKIJÄ	ARTIKKELI	MITÄ TUTKII	MITÄ TULOKSIA KÄYTETÄÄN TÄSTÄ
Margareeta Häkkinen, Emma Niemelä ja Pinne Väänänen (Medic)	Päihteitä käyttävä nuori	Nuorten päihteiden käyttöä, ohjausta nuoren kohtaamiseen, diagnostiset kriteerit, löydökset, laboratoriotulokset, huumeidenkäytön tunnistaminen.	Artikkelia käytettiin laajalti useassa eri kohdassa työtä. Nuorten huumeiden käytön tunnistamisen tärkeydestä, yleisesti nuoren päihdehäiriöstä, diagnoosista, kohtaamisesta.
Koski-Jännes Anja Pennonen Marjo (MetCat Finna)	Päihdealan ammattilaisten käsityksiä aineriippuvuuksista	Kuinka päihdehoidon ammattilaiset näkevät päihderiippuvuuden.	Työntekijöiden näkemysten eroavaisuudet. Käytetty kohdassa stigma hoitotyössä.
Sophia H Blyth, Kiefer Cowie, Jordan Jurinsky, Emily A Hennessy (Science Direct)	A qualitative examination of social identity and stigma among adolescents recovering from alcohol or drug use	Nuorten asenteita huumeriippuvuutta kohtaan ja sen merkitys hoitoon.	Laadullinen tutkimus, jossa nuoret havaitsivat sosiaalisissa suhteissa leimautumista. Käytetty kohdassa stigma omaisten keskuudessa.
Edward M Adlaf, A Hamilton, Fei Wu, Samuel Noh (Cinahl)	Adolescent stigma towards drug addiction: Effects of age and drug use behaviour	Nuorten asenteita huumeriippuvuutta kohtaan ja sen merkitys hoitoon.	Stigmaa esiintyy enemmän nuorten kuin vanhempien nuorten keskuudessa. Käytetty kohdassa stigma omaisten keskuudessa.
Sarah M. Bagley, Samantha F Schoenberger, Vanessa Dellabitta, Karsten Lunze, Kentyll Barron, Scott E. Hadland, Tae Woo Park (Cinahl)	Ambivalence and stigma beliefs about medication treatment among young adults with opioid use disorder: A qualitative exploration of young adults perspectives	Nuorten aikuisten asenteita opioidien käyttöhäiriöistä USA:ssa.	Nuorten aikuisten korvaushoidossa olevien kokemuksia. Käytetty kohdassa stigma hoitotyössä.